

Prosjekt K1 2013

Sluttrapport for prosjektet Skipshaugene i Vestfold

Disposisjon	Kommentarer
<p>1. Innledning</p>	<p><i>Skipshaugene i Vestfold</i> inngår som en av de norske komponentene i verdensarvsnominasjonen "Viking Age Sites in Northern Europe". Forvaltningsplanen <i>Spor i jord, Forvaltningsplan for Skipshaugene i Vestfold 2012-2016</i> er del av nominasjonen. Ett av fellestiltakene i handlingsplanen som skal sikre at "formidlingen av <i>Skipshaugene i Vestfold</i> skal være kunnskapsbasert og gjøres tilgjengelig slik at den når ut lokalt, regionalt og globalt", er:</p> <p><i>"[å] vurdere tiltak for bedret universell tilgang i de nominerte områdene".</i></p> <p>En bredt sammensatt arbeidsgruppe (se punkt 4) ble opprettet for å gjennomføre tiltaket, og i april 2013 søkte Vestfold fylkeskommune om økonomisk støtte fra K1 til kulturminneprosjektet "<i>Skipshaugene i Vestfold – universell utforming</i>". Prosjektet skulle kartlegge behov for tiltak på tre kulturminnelokaliteter og planlegge disse tiltakene. Første fase med befaringer og kartlegging var planlagt fra april 2013 til august 2013. Planlegging av tiltakene med kreativ prosess var planlagt fra august til november 2013. Rapporteringen skulle være klar i januar 2014. Arbeidsgruppa har jobbet ut fra følgende mål definert i søknaden:</p> <p>Effekt mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ å skape en helhetlig og universelt utformet tilrettelegging av <i>Skipshaugene i Vestfold</i> (dvs. Borre, Gokstad og Osberg) som når nasjonale og internasjonale besøkende i alle aldre, lokalbefolkning som bruker områdene som friluftsterreng samt deltagere i Den kulturelle skolesekken. <p>Resultatmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ å bygge opp kompetanse i fylkeskommunen og kommunene omkring universell tilrettelegging av kulturminner og friområder og hvordan dette kan ivaretas i kommunenes saksbehandling etter Plan- og bygningsloven ◆ å gjøre kulturminnelokalitetene tilgjengelig for alle; kulturminnene skal kunne oppleves av syn-, hørsel-, bevegelses- og orienteringshemmede ◆ å sikre at kunnskapsformidling av kulturminnene tilpasses flest mulig, uavhengig av alder, kunnskapsgrunnlag, nasjonalitet, evne og mulighet til å bevege seg, se, høre, oppfatte, kommunisere <p>Vi forstår at hensikten med publisering på nett er å dele resultater i form av velfungerende løsninger med andre. Resultatene av dette prosjektet vil egne seg for rapportering på nett først når tiltakene realiseres i 2014. Da kan vi tilby foto av anleggene i bruk.</p>
<p>2. Oppnådde resultater</p>	<p>Borre, Gokstad og Oseberg har vært tilrettelagt for besøkende i en årrekke, men det er første gang de tre lokalitetene sees i en mer helhetlig sammenheng som "<i>Skipshaugene i Vestfold</i>". Videre er det første gang universell utforming legges til grunn for tilrettelegging av kulturminnelokaliteter i fylket. K1-prosjektet resulterer derfor i en kombinasjon av konkrete produkter og en mer kvalitativ kompetanseheving blant ansatte i fylkeskommunen, kommuner og Vestfoldmuseene IKS.</p>

	<p>Helt konkret har prosjektet resultert i tilretteleggingsløsninger hvor universell utforming har stått sentralt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Evaluering av nåværende infrastruktur: Hver lokalitet er blitt grundig evaluert med tanke på besøkendes bruk og tilgjengeligheten i terreng og veier/stier. En oversikt over hvilke fysiske utbedringer som er nødvendig foreligger for hver lokalitet (e.g. reserverte parkeringsplasser, fjerning av fysiske hindringer, universell utforming av stier med utbedring av grusdekke og kanter). ♦ Plan med beskrivelse og tegninger av helhetlige tilretteleggingsløsninger: Plan med tekniske tegninger av skiltstativer og benker samt grafiske løsninger for skilt med font, fargemaler og tegninger utarbeides av designbyrået Medicineheads under veiledning av Vestfold fylkeskommune. <p>Ettersom det ikke har vært arbeidet systematisk med universell tilrettelegging av kulturminner i fylket har K1-prosjektet fungert som en læringsarena for partene i arbeidsgruppa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Arbeidsgruppa: Ved å ha en bredt sammensatt arbeidsgruppe (se punkt 4) har alle parter fått en bedre forståelse for hvilke muligheter og begrensinger som finnes i skjæringspunktet mellom Kulturminneloven og Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Det er særlig gjennom befaring og evaluering av den nåværende tilretteleggingen vi har fått en bedre forståelse for hvilke nye grep som kan tas for å utbedre stedenes universelle tilgjengelighet. Den kreative prosessen med formgiverne for å konkretisere tiltakene har vært utfordrende. Mange hensyn skulle tas i betraktning – og mye tid gikk med til å kommunisere før en felles forståelse av oppdragene ble oppnådd. Erfaringene fra denne prosessen har skapt en forbedret forståelse hos alle deltagerne i arbeidsgruppen av hva som er velfungerende kulturminnetilrettelegging og hva som ikke vil være det. ♦ Vestfoldkonferansen: 24. september arrangerte Vestfold fylkeskommunale råd for funksjonshemmede Vestfoldkonferansen på Midgard historisk senter. Tema for konferansen var universell tilrettelegging av kulturminner. Programmet ble utarbeidet av Kulturarv i Vestfold fylkeskommune i samarbeid med rådet. I tillegg til presentasjoner om verdensarvnominasjonen, arbeidet med K1-prosjektet og omvisning i Gildehallen, ble det gjennomført en felles befaring i Borreparken hvor på dagens situasjon og planlagte tiltak ble diskutert. Med nærmere 40 deltagere fungerte konferansen som et forum for å presentere de overordna prinsippene arbeidsgruppa har utarbeidet (deltagere inkluderte representanter fra fylkeskommunalt og kommunalt råd for funksjonshemmede, interesseorganisasjoner for funksjonshemmede, kommuneansatte, fagfolk i fylkeskommunen, politikere og ansatte ved Midgard historisk senter). Tilbakemeldingene var positive og konstruktive med noen nye forslag til ytterligere forbedringer. <p>Med svært ulike arbeidsmetoder og noe kontrasterende fortolkninger av oppdragsbeskrivelser har den største utfordringen i prosjektet vært kommunikasjon mellom fylkeskommunen og designbyrået. Fylkeskommunen har hatt med formgiverne på fem befaringer. I tillegg er det produsert en prosjektplan som beskriver lokalitetene, foreslåtte tiltak og rammen for tiltakene. Det er også skrevet en egen bestilling til formgivere med ytterligere krav og spesifiseringer til hver enkelt lokalitet. Allikevel har det vært rom for feiltolkninger og misforståelser. Prosessen har vært lærerik for begge parter, men det har kostet mye tidsbruk.</p>
<p>3. Gevinstrealisering</p>	<p>Nytteverdi</p> <p>Et tilbud til alle om enkle kulturminne- og bynær friluftsopplevelser ved Skipshaugene Oseberg, Gokstad og Borre. Kompetanseheving hos fylkeskommunen, involverte kommuner, Vestfoldmuseene, Riksantikvaren, eksterne formgivere og interesseorganisasjonene involvert.</p> <p>Læring/kompetansebygging</p> <p>Arbeidet har bidratt til en økt forståelse og bevisstgjøring for hvordan universell utforming kan integreres som en naturlig del av i arbeidet med å tilrettelegge kulturminnelokaliteter. Videre har prosjektet også etterstrebet å bruke universell utforming som et middel til å rydde i det estetiske uttrykket på lokalitetenes allerede etablerte anlegg. Samtidig har prosessen også gjort historien til de enkelte lokalitetene bedre kjent utenfor kulturminnevernet.</p>

	<p>Lønnsomheten</p> <p>Det er per dags dato vanskelig å si noe konkret om den samfunnsøkonomiske nytten av prosjektet. Ettersom prosjektets fokus har vært å utarbeide nye standarder for tilrettelegging av kulturminner, har prosjektet gjort det mulig å bruke lengre tid og mer ressurser på utvikle nye løsninger. Det gjør at prosjektet skiller seg ut fra tidligere tilretteleggingsprosjekter i fylket; det er mer langsiktig og en har brukt mer ressurser på prosessen mot å nå nye løsninger enn tidligere. Slik sett har prosjektet vært dyrere enn vanlige prosjekter, men fordi løsningene vil være overførbare vil de i lengden bli mer kostnadseffektive. En vurdering av lønnsomhet bør igjen foretas etter at tiltak er gjennomført og tatt i bruk på stedene.</p> <p>Overføringsverdi</p> <p>Et viktig premiss for prosjektet har vært at formidlingsløsningene skal være fleksible og standardiserte nok til at de skal kunne brukes på alle andre typer kulturminner i fylket. I første omgang vil malene brukes på andre vikingtidslokalteter i fylket. Det er overføringsverdi til de fleste andre arkeologiske kulturminner i landet. Videre håper vi at arbeidsprosessen så vel som resultater kan være til inspirasjon for aktører innen kulturminnevernet mer generelt. Tankegang og balansering i den kreative prosessen har også en viss overføringsverdi til andre type anlegg både i byer og friluftsområder.</p>
<p>4. Organisering, forankring og deltakelse</p>	<p>K1-prosjektet har vært ledet av Vestfold fylkeskommune i tett samarbeid en arbeidsgruppe med representanter fra Horten, Sandefjord og Tønsberg kommuner, Vestfoldmuseene IKS, Riksantikvaren, Vestfold fylkeskommunale råd for funksjonshemmede, Blindeforbundet og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes. K1-prosjektet må sees på som en del av en større formidlings- og tilretteleggingssatsning ved <i>Skipshaugene i Vestfold</i> og inngår i arbeidet til "Arbeidsgruppe for universell tilrettelegging av <i>Skipshaugene i Vestfold</i>". Selve arbeidsgruppa har vært ledet av representant for Horten kommune mens representanter fra Virksomhet for Kulturarv i Vestfold fylkeskommune har hatt det faglige hovedansvaret. Alle medlemmer av arbeidsgruppa har deltatt på befarings på Borre, Gokstad og Oseberg, på Vestfoldkonferansen, kommet med innspill og kommentarer til eksternt firmas informasjonsløsninger og godkjent sluttrapport. Dermed har prosjektet vært godt forankret blant både planleggere og brukere og i eksisterende satsninger i fylket.</p>
<p>5. Økonomi</p>	<p>Prosjektet er finansiert av samarbeidspartnere i kombinasjon med prosjektmidlene:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Prosjektet ble tildelt 200 000 kr fra Klima- og miljødepartementet. Midlene har gått til eksterne konsulents utarbeiding av en helhetlig formidlingsplattform som har bestått av nye skiltstativløsninger, benker og grafisk design med fonter, kart, fargepalett og formspråk for tegninger til informasjonstavler. ◆ Samarbeidspartnere har bidratt med arbeidstimer gjennom befarings, møtedeltagelse, referatskriving etc.: <ul style="list-style-type: none"> - Prosjektleder (Horten kommune) ca 107 timer - VFK (fagansvarlig og Unesco-koordinator) ca 295 timer - Øvrige partnere ca 60 timer
<p>6. Prosess</p>	<p>Bruk av verktøy og hjelpemidler underveis:</p> <p>K1s nettside og prosessverktøyet "Kulturminnevern og universell utforming" ble benyttet som læringsmidler i oppstartfasen. Særlig fant vi departementets brosjyre med overordnede begrepsavklaringer fra 2007 opplysende. Prosessverktøyet har ikke stor nytteverdi for tilrettelegging av fredete kulturminner i friluftsområder. Mangelen på gode eksempler skaper usikkerhet om hva som er tilstrekkelig tilpassing til flest mulig på slike lokaliteter. Det ble også hentet noe inspirasjon fra andre fylkeskommuners tilretteleggingsprosjekter, henholdsvis Rogalands Vistehola og Østfolds Solbergårnet og Oldtidsveien. Det er også hentet råd fra nettsidene til Blindeforbundet, Deltasenteret og Norges Handikapforbund.</p> <p>Evaluerings av prosessen</p> <p>Prosessens har bidratt til å skape et større rom for samarbeid mellom kommuner, fylkeskommune,</p>

	<p>fylkesmuseum, råd for funksjonshemmede og Riksantikvaren. Tilbakemeldinger fra deltagere på Vestfoldkonferansen så vel som i arbeidsgruppa har vært positive. Den mest utførende delen av prosjektet har vært å komme fram til formidlingsløsninger som både holder standarder for universell utforming og samtidig ikke konkurrerer med kulturlandskapet <i>Skipshaugene i Vestfold</i> er del av.</p> <p>Prosjektet har vært krevende for fylkeskommunen og formgiverne. Formgiverne har levert mange ideer som har blitt forkastet. Universell utforming i løsningene har ikke vært det mest utfordrende kravet i seg selv. Kravene totalt sett – der UU sammen med krav om ukompliserte, kostnadseffektive, utskiftbare og estetiske løsninger med høy tåleevne i utemiljø har gjort det vanskelig for formgiverne å lykkes. Den kreative prosessen har totalt forsinket prosjektet med tre måneder.</p>
<p>7. Eventuelle endringer</p>	<p>Den kreative prosessen har medført endring av en skiltplassering og tilført flere nye ideer til utforming av stativer og informasjonsflater. Som nevnt over har ulike tolkninger av prosjektoppdrag ført til at prosjektet er rundt 3 måneder forsinket. Fylkeskommunens egen rapport fra prosjektet skrives ferdig etter at formgiverens plan med tegninger og maler foreligger og oversendes til departementet.</p>
<p>8. Krav til foto</p>	<p>Prosjektet Skipshaugene vil egne seg for publisering på nett etter at tiltak er gjennomført på lokalitetene i løpet av 2014. Ny rapport med fotodokumentasjon ettersendes når vi kan rapportere fra bruken av nye anlegg.</p>
<p>9. Nøkkelord</p>	<p>Stikkord, søkeord, nøkkelord</p> <p>Kryss av på vedlagte liste (neste side) for de ordene/begrepene som er temamessig mest betegnende for prosjektet. Dette er stikkord/søkeord/nøkkelord til bruk i web-versjonen.</p>

Sett kryss i de rutene nedenfor som er relevante for ditt prosjekt.

Fagområder		
Planprosesser		
	Planstrategi	☒
	Kommuneplanlegging	☒
	Samfunnsdelen	☒
	Arealdelen	☒
	Reguleringsplan	☒
Transportsystemet		
	Kollektivtransport	☐
	Knutepunkt	☐
	Holdeplasser	☐
	Gang-/sykkelveger	☒
	Transportmidler	☐
	Billettssystemer	☐
	Ferge - buss	☐
Friluftsområder		
	Badeplass	☐
	Brygge	☐
	Fiskeplass	☐
	Rasteplass	☐
	Turstier/turveger	☒
	Adkomst	☒
	Informasjon	☒
	Naturverdier	☐
	Naturhensyn	☐
Kulturminner		
	Kulturminneverdier	☒
	Kulturminnehensyn	☒
	Formidling	☒
	Informasjon	☒
	Adkomst	☒
Publikumsbygg		
	Byggesak	☐
	Nybygg	☐
	Rehabilitering/opprusting	☐
	Boliger	☐
	Skolebygg	☐
	Kirkebygg	☐
	Barnehage	☐
	Service-bygg	☐
Uteområder		
	Park	☒
	Lekeplass	☐
	Torg	☐
	Gågate	☐
Eiendomsforvaltning		
	Opprusting	☐
	Drift	☐
	Vedlikehold	☐

IKT		
	IKT-standard	☐
	IKT-verktøy	☐
	Formidling til målgruppene	☐
Innkjøp		
	Innkjøpsrutiner	☐
	Innkjøpssamarbeid	☐
Sektorovergripende		
	Folkehelse	☒
	Sentrumsutvikling	☐
	Reiseliv	☒
Arbeidsmetoder		
Forankring		
	Politisk forankring	☒
	Administrativ forankring	☒
	Planforankring	☒
	Økonomiplan/budsjett	☐
Kompetansebygging		
	Informasjon	☒
	Veiledning	☒
	Kurs	☒
Kartlegging		
	Verktøy	☐
Medvirkning		
	Av råd, brukerorg., frivillige org.	☒
Samarbeid internt og eksternt		
	Tverretatlig	☒
	Regionale og statlige myndigheter/faginstanser	☒
	Næringslivet	☐
Organisering		
	Prosjektorganisering	☒
	Linjeorganisering	☐
	Kommunikasjon	☒
Evaluering/læring		
	Tilsyn/kontroll	☐
	Tilbakemelding fra målgruppene	☒
	Erfaringer og læring i organisasjonen	☒
Roller		
Samfunnsutvikling		
	Universell utforming	☒
	Næringsutvikling	☐
	Boligutvikling	☐
	Nærmiljø	☒
	Lokalsamfunnsutvikling	☒
	Inkludering	☒
	Trygghet	☐
	Service	☒

